

Witold Dąbrowski, Zenon Kosiński

Pytania i odpowiedzi prawne

Palestra 11/12(120), 71-74

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbyt długo także trwają czynności przewodniczących wydziałów w zakresie wydania zarządzenia o przyjęciu rewizji. W Warszawie trwa to aż 28 dni, we Wrocławiu 14, w Gdyni 10, w Katowicach 9, a w Nowej Hucie 7 dni. Czynności te powinny być przyspieszone. Trzy dni to wystarczający okres na zbadanie skargi rewizyjnej i wydanie odpowiedniego zarządzenia.

Od chwili wpłynięcia skargi rewizyjnej wraz z aktami do sądu rewizyjnego do chwili rozpoznania rewizji na rozprawie również upływa zbyt wiele czasu. We Wrocławiu 57 dni, w Warszawie 56, w Krakowie 51 dni, ale w Katowicach tylko 31, a w Gdańsku 38 dni. Nawet okres miesiąca jest zbyt długi. Spraw tych jest mało, a ponieważ należą one do kategorii rozpoznawanych w sądzie wojewódzkim jednoosobowo, można je dołączać do każdej wokandy bez potrzeby wyczekiwania.

Najlepszym jednak rozwiązaniem byłoby wprowadzenie pewnych zmian ustawowych.

Tak więc wyroki wydane w trybie przyspieszonym powinny być ogłaszane wraz z uzasadnieniem. Nie będzie to stanowiło nadmiernego obciążenia sądów, bo tych spraw jest mało. Charakteryzują się prostym stanem faktycznym. Sporządzenie takiego uzasadnienia nie jest pracochłonne. Należałoby wprowadzić przepis określający trzydniowy termin instrukcyjny do doręczenia odpisu uzasadnienia stronom.

Termin do złożenia wyводу rewizji powinien być skrócony do trzech dni. Takie rozwiązanie ustawowe spowodowałoby radykalne przyspieszenie wpływu wyводу rewizji. Przy uwzględnieniu funkcjonowania poczty wywód rewizji wpływałby do sądu w terminie do 10 dni od chwili wydania wyroku.

Należałoby określić instrukcyjny trzydniowy termin dla sądu I instancji do przekazania rewizji wraz z aktami sprawy sądowi wojewódzkiemu.

W celu zaś przyspieszenia postępowania rewizyjnego należałoby zamieścić przepis zobowiązujący sąd wojewódzki do rozpoznania sprawy w terminie do 14 dni od chwili wpłynięcia akt sprawy.

Takie rozwiązanie ustawowe umożliwi rozpoznanie rewizji w terminie do jednego miesiąca od daty ogłoszenia wyroku. Byłoby to lepszą gwarancją praw oskarżonego do obrony, realizowanych w postępowaniu rewizyjnym. Umożliwiłoby to zarazem obrońcy realizację jego czynności w ramach obrony formalnej we wszystkich stadiach procesu.

PYTANIA I ODPOWIEDZI PRAWNE

1.

PYTANIE:

Czy w świetle aktualnie obowiązujących przepisów może przed Sądem Najwyższym i Główną Komisją Arbitrażową wystąpić tylko ministerstwo (centralny urząd), czy też prawo takie i obowiązek taki ma także bezpośrednia jednostka nadrzędna (zjednoczenie, centralny zarząd, zarząd) nadzorująca podległe jej jednostki — na wniosek tych jednostek?

ODPOWIEDŹ:

W świetle obowiązujących obecnie przepisów przedsiębiorstwa państwowe, zjednoczenia i banki państwowe prowadzą obronę swoich spraw przed Sądem Najwyższym przez pełnomocników ustanowionych w trybie art. 87 § 2 k.p.c. lub § 27 rozporządzenia Rady Ministrów o postępowaniu arbitrażowym.

I. Po zniesieniu organów zastępstwa prawnego (dekret z dn. 2.VI.1954 r. — Dz.U. Nr 25, poz. 93) działalność w sprawach cywilnych została przekazana władzom, urzędom, instytucjom i przedsiębiorstwom państwowym. Ponieważ w tym czasie nie było ogólnopaństwowych przepisów regulujących sprawę obsługi prawnej, ukazało się pismo okólne nr 225 Prezesa Rady Ministrów z dn. 20.X.1954 r. w sprawie zasad organizacji i zastępstwa sądowego w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych (M.P. Nr 101, poz. 1276). Pismo to ma wyraźnie charakter instrukcyjny. Zaleca bowiem ministerstwu wydanie przepisów regulujących sprawę zastępstwa sądowego w resorcie, a w kwestii prowadzenia spraw przed sądami wojewódzkimi i Sądem Najwyższym używa sformułowania, że ministerstwa i jednostki nadrzędne „powinny objąć zastępstwo”. Ministerstwa i jednostki równorzędne wydały odpowiednie przepisy prawne, które jednak w wielu resortach zostały następnie uchylone (np. w Ministerstwie Przemysłu Ciężkiego w 1958 r., w Ministerstwie Handlu Wewnętrznego w 1959 r. itp.).

Uchwała nr 533 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1961 r. w sprawie obsługi prawnej przedsiębiorstw państwowych, zjednoczeń oraz banków państwowych (M.P. Nr 96, poz. 406) ustaliła w § 1, że do zadań obsługi prawnej należy między innymi „zastępstwo w postępowaniu sądowym, arbitrażowym, administracyjnym oraz przed innymi organami orzekającymi”. Obsługa prawna wykonywana jest przez radców i referentów prawnych (§ 2, 3, 16 uchwały nr 533) oraz w formie obsługi doraźnej (§ 13—19 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 62 Prezesa Rady Ministrów z dn. 3.VII.1962 r. — M.P. Nr 57, poz. 270). Przepisy te nie wprowadzają żadnych ograniczeń w zakresie wykonywania przez radców prawnych i osoby wykonujące obsługę doraźną zastępstwa sądowego przed wszystkimi sądami i komisjami arbitrażowymi — z wyjątkiem pewnych ograniczeń dla referentów prawnych (§ 21 załącznika nr 2 do zarządzenia nr 62 Prezesa Rady Ministrów).

W tych warunkach jednostki gospodarki uspołecznionej objęte uchwałą nr 533 uprawnione są do prowadzenia spraw przed sądami, nie wyłączając Sądu Najwyższego, i przed komisjami arbitrażowymi, nie wyłączając Głównej Komisji Arbitrażowej. Tym samym w stosunku do tych jednostek przestały obowiązywać zasady postępowania opracowane na podstawie przepisów pisma okólnego nr 225 z 1954 r., jeżeli nie zostały uprzednio w sposób wyraźny uchylone. W innych jednostkach państwowych (urzędach, radach narodowych) nie wymienionych w uchwale nr 533 nadal obowiązują wytyczne w sprawach zastępstwa sądowego, wydane przez odpowiednie resorty.

II. Przepis art. 87 § 2 k.p.c. wskazuje, kto ma prawo występowania przed sądami w imieniu jednostki gospodarki uspołecznionej (art. 33 k.c.) i kto jest uprawniony do wystawiania pełnomocnictwa procesowego. Poza samą stroną biorącą udział w procesie prawo do ustanowienia pełnomocnika mają również jednostki nadrzędne, które mogą działać nawet bez wniosku zainteresowanej strony. Przez pojęcie jednostki nadrzędnej — wobec nieużycia w tekście przepisu słowa „bezpośrednio” — należy uważać również jednostki nadrzędne wyższego stopnia, tj. ministerstwa lub urzędy równorzędne.

III. Przy zastępstwie przed komisjami arbitrażowymi mają również odpowiednie zastosowanie podane wyżej wypowiedzi. Trzeba jednak pamiętać, że sprawa zastępstwa stron oraz prawa jednostki nadrzędnej do ustanawiania pełnomocnika określone zostały w § 27—28 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 3 maja 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz.U. Nr 26, poz. 148). Przepisy te tym się różnią od zasad podanych w art. 87 § 2 k.p.c., że udzielenie pełnomocnictwa przez jednostkę nadrzędną może nastąpić na wniosek jednostki prowadzącej sprawę przez komisję arbitrażową.

Witold Dąbrowski

2.

PYTANIE:

Czy pełnienie funkcji kierownika zespołu za wynagrodzeniem 500 zł i dorabianie w zespole kwoty 749,99 zł może powodować zawieszenie renty starczej i czy zgodne jest z obowiązującym w tej mierze prawem do dodatkowego zarobku?

ODPOWIEDŹ:

Pełnienie funkcji kierownika zespołu adwokackiego za wynagrodzeniem 500 zł miesięcznie i „dorabianie” w zespole adwokackim kwoty 749,99 zł miesięcznie nie powoduje zawieszenia prawa do renty starczej i zgodne jest z obowiązującymi przepisami, a w szczególności z przepisami dekretu o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin z dnia 25 czerwca 1954 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97) oraz z przepisami rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 6 maja 1958 r. w sprawie zawieszania prawa do renty oraz zasad wypłacania renty inwalidzkiej wyrównawczej (Dz. U. Nr 26, poz. 111).

Artykuł 31 ust. 3 powołanego wyżej dekretu stanowi, że prawo do renty starczej ulega zawieszeniu na czas wykonywania przez rencistę zatrudnienia lub posiadania dochodu z innych źródeł, a powołane wyżej rozporządzenie wykonawcze wylicza taksatywnie źródła dochodu i wysokość dochodu, które powodują zawieszenie prawa do renty starczej. Między innymi nie zawiesza się prawa do renty rencistom wykonującym wolne zajęcia zawodowe (np. lekarze, architekci, adwokaci, geodeci), jeżeli dochód z tych zajęć jest niższy niż 750 zł miesięcznie (§ 2 ust. 1 pkt 4).

Rozporządzenie to zostało wydane pod rządem dawnej ustawy o adwokaturze, a więc w czasie, gdy adwokaci wykonujący swój zawód w zespołach adwokackich nie podlegali obowiązkowi ubezpieczenia.

Wobec wejścia w życie z dniem 1 stycznia 1964 r. ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury oraz z dniem 1 marca 1964 r. rozporządzenia wyko-

nawczego Rady Ministrów z dnia 4 marca 1964 r. w sprawie ubezpieczenia społecznego adwokatów-członków zespołów adwokackich i ich rodzin (Dz.U. Nr 10, poz. 62) mogła powstać wątpliwość, czy dochód adwokata członka zespołu adwokackiego jest dochodem z zatrudnienia, czy też dochodem z wykonywania wolnego zajęcia zawodowego. Wątpliwość ta mogła powstać dlatego, że przepis § 3 ust. 1 pkt 1 rozp. o ubezpieczeniu adwokatów przewiduje, iż przy stosowaniu przepisów dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin okresy pracy w zespołach adwokackich od 1 stycznia 1964 r. uważa się za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 7 tego dekretu.

Okres pracy adwokata w zespole adwokackim po 1 stycznia 1964 r. uważa się za okres zatrudnienia, jednakże nie jest to okres zatrudnienia w ścisłym tego słowa znaczeniu, albowiem adwokata z zespołem adwokackim nie łączy umowa o pracę, adwokaci nie są zatrudnieni w zespole adwokackim na podstawie mianowania ani też nie pełnią funkcji z wyboru. Jest to *sui generis* stosunek wynikający z przepisów ustawy w ustroju adwokatury i rozporządzeń wykonawczych (o zespołach adwokackich i o ubezpieczeniu społecznym adwokatów).

Dlatego też chociaż okres pracy adwokata w zespole adwokackim po 1 stycznia 1964 r. uważa się za zatrudnienie (okres równorzędny), to jednak zarobek osiągany w zespole adwokackim należy traktować jako dochód z wykonywania wolnego zajęcia zawodowego przy stosowaniu przepisów powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 1958 r.

Stanowisko takie zajmuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w instrukcji wyjaśniającej niektóre przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym (ust. 262a instr. ZUS-u z dnia 30.XII.1964 r.) wyjaśnił, że „zarobki adwokatów-rencistów z tytułu pracy w zespołach adwokackich traktuje się jako dochody, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 6 maja 1958 r. Dotyczy to również dochodów osiąganych za pracę po dniu 1 stycznia 1964 r.”

Zatrudnienie kierownika zespołu adwokackiego jest zatrudnieniem w rozumieniu przepisów dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, albowiem kierownik zespołu adwokackiego pełni tę funkcję z wyboru i z tego tytułu otrzymuje wynagrodzenie. Zarobek z tego tytułu w wysokości 500 zł miesięcznie nie powoduje zawieszenia prawa do renty starczej (§ 2 ust. 2 rozporządzenia z dnia 6 maja 1958 r.).

Tak więc zarobek adwokata jako kierownika zespołu adwokackiego i zarobek tegoż adwokata jako członka zespołu adwokackiego są zarobkami z różnych, odmiennych źródeł dochodu i nie mogą być sumowane przy stosowaniu przepisów w sprawie zawieszania prawa do renty.

Z przepisów powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zawieszania prawa do renty wypływa zasada, że w razie zbiegu u rencisty zarobku z tytułu zatrudnienia z dochodem uzyskiwanym z innego źródła niż zatrudnienie — prawo do renty nie ulega zawieszeniu, jeżeli ani wysokość zarobku, ani rodzaj i wysokość dochodu z każdego poszczególnych źródeł wzięte oddzielnie nie uzasadniają zawieszenia prawa do renty.

Na tym stanowisku stanął Komitet Pracy i Płacy w instrukcji wyjaśniającej niektóre przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. Urzęd. Kom. Pracy i Płacy Nr 2(16) z 15 lipca 1964 r.).

Z tych względów na postawione pytanie należy odpowiedzieć jak na wstępie.